
Protokoll

Pensionärsrådet

12 november 2024

Pensionärsrådets protokoll

Plats och tid	Bornholm, Rådhuset Visborg, 12 november 2024, klockan 13.00–15.30
Beslutande	Håkan Ericsson (S), Ordförande Birgitta Nylund (Pensionärernas Riksorganisation , PRO), 1:e vice ordförande Britt Ohlsson (SPF Seniorerna), 2:e vice ordförande Jari Karivainio (M) Fredrik Gradelius (C) Margareta Palmedal (Sv Kommunalpensionärs Förbund, SKPF) Yvonne Werkander (SKPF pensionärerna) Ingegerd Hörsne (Aktiva seniorer) Lilian Stenman (PRO Gotland) Anja Blomberg (Pensionärernas Riksorganisation, PRO) Barbro Björkander (SPF Seniorerna) Jan Olander (Riksför pensionärs gemenskapsgrupper)
Övriga	Linda Jacobsson, sekreterare, RSF Öystein Berge, kvalitetschef, SOF Sofia Gustavsson, utvecklingsledare, SOF Sofia Nordström, föreningskonsulent, RSF
Paragrafer	§ 26–38
Underskrifter	Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför signaturer. Sekreterare Linda Jacobsson Ordförande Håkan Ericsson Justerare Britt Ohlsson

Register

PRG § 26	Inledning	4
PRG § 27	Föregående protokoll 2024-09-10	4
PRG § 28	Godkännande av dagordning	4
PRG § 29	Val av justerare	4
PRG § 30	Diskussion äldrefrågor	5
PRG § 31	Rapport socialnämnden	6
PRG § 32	Rapport hälso- och sjukvårdsnämnden	7
PRG § 33	Rapport regionstyrelsen	9
PRG § 34	Otto Åkermans stiftelsen	10
PRG § 35	Nya Socialtjänstlagen (SoL)	11
PRG § 36	Mötesdagar 2025	13
PRG § 37	Övriga frågor	13
PRG § 38	Mötet avslutas	13
	Skrivelse ang utförsäljning av Gråbo Seniorboende	14

PRG § 26 **Inledning**

Ordförande Håkan Ericsson (S) hälsar alla välkomna och förklarar mötet öppnat.

PRG § 27 **Föregående protokoll 2024-09-10**

Föregående protokoll 2024-09-10 godkänns och läggs till handlingarna.

PRG § 28 **Godkännande av dagordning**

Dagordningen godkänns.

PRG § 29 **Val av justerare**

Till justerare valdes Britt Ohlsson, SPF Seniorerna.

PRG § 30 Diskussion äldrefrågor

Förenklad ansökan om serviceinsatser

Öystein Berge, kvalitetschef, socialförvaltningen, informerar om att det kommer att införas en förenklad ansökan om serviceinsatser för våra gotländska medborgare. Beslut enligt kapitel 4 § 2a Socialtjänstlagen. Ansökan kommer att vara en e-tjänst och en blankett. Ansökan avser en person, som ska vara folkbokförd på Gotland, 75 år eller äldre. Sammanboende behöver uppfylla samma kriterier, med undantag för de som har trygghetslarm. Det gäller inte för den som har behov av andra insatser eller omvårdnad. Insatser som det går att ansöka om är städ (förutsätter städutrustning), tvätt (förutsätter tvättmaskin), inköp och trygghetslarm. Insatserna ska kompensera det du inte klarar själv och ge dig möjlighet att bo kvar hemma så långt det är möjligt.

Brukaren kan ansöka enklare utan behovsprövning. Samma avgift som idag. För handläggaren blir det en enklare och snabbare handläggning i verksamhetssystemet. För utföraren ges möjlighet till fördelning av uppdrag utifrån specifik kompetens. Samma inrapportering och ersättning som idag.

Beslut om införandet av förenklad ansökan av serviceinsatser från 25 november 2024. Uppföljning sker på socialnämnden i juni 2025.

Bidragsöversynen

Sofia Nordström, föreningskonsulent fritid, regionstyrelseförvaltningen, informerar om bidragsöversynen, som har hållit på under två år. Förslaget till nytt bidragssystem har tagits fram genom att det hållits flera dialogmöten med föreningslivet i olika former under 2023 och 2024. Målet är att skapa ett modernt stödsystem, som bättre svarar mot politiskt beslutade mål och föreningslivets behov. Det är viktigt att systemet lever upp till de krav på likvärdighet och transparens, som finns på offentlig stödgivning. Förslaget till det nya bidragssystem inom fritidsområdet är ute på remiss och svar ska in senast 30 november 2024. Beslut planeras att tas i regionfullmäktige under försommaren 2025 och de nya bidragsbestämmelserna börjar gälla från den 1 januari 2026.

Stöd för föreningsverksamhet finns i tre former: aktivitetsstöd, medlemsstöd och resestöd. Syftet är att främja hälsa, delaktighet och trygghet genom ett aktivt föreningsliv över hela Gotland. Stödet kan sökas av ideell allmännyttig förening med verksamhet på Gotland, godkänd enligt allmänna bestämmelser, som bedriver fritidsverksamhet för prioriterade målgrupper enligt gällande Fritidsplan.

PRG § 31 Rapport socialnämnden

Årets åtgärder för att minska överskridandet av budget 2024 når sakta framgång, men väcker starka känslor inom olika verksamheter. Det handlar om att bemanna efter behov. Minska personalkostnaderna för att dra nytta av heltiderna till interna vikarier istället för externa timvikarier och ändringar av scheman. Det handlar om förändrade arbetsätt.

I majoritetens budget gynnas socialnämnden av att den mångåriga felbudgeteringen av LSS åtgärdas mer än någonsin. Socialnämnden får hela 40 miljoner kronor för att minska underfinansieringen på 65 miljoner kronor.

Det gör att det omedelbara effektiviseringstrycket på övrig verksamhet minskar lite och vi behöver sannolikt inte börja 2025 med att lägga stora varsel om uppsägning av 75 anställda. Men det krävs ett intensivt arbete med bemanning efter behov, bättre anpassade scheman, friskvårdssatsningar och annat. I S och M budgeten finns en höjning av friskvårdsanslaget från idag 1200 kronor i månaden till 3000 kronor. Detta ska dock finansieras inom budget, så socialnämnden måste sannolikt effektivisera och minska kostnader 2025 med sammanlagt 20 miljoner kronor.

Det kommer att bli en tuff uppgift och kräva stor förändringsvilja hos chefer och medarbete att hitta lösningar som minskar personalkostnaderna, utan att allvarligt försämra den vård och omsorg vi ska ge alla våra äldre och omsorgstagare.

Glädjande är att socialnämnden i budgeten får 2 miljoner kronor till SIG, social insatsgrupp. Det är en insats vi gör tillsammans med polisen, skolan och civilsamhället så att unga med början till ett kriminellt beteende kan få stöd att lämna den kriminella banan. Det är en viktig förebyggande insats som ska bidra till att vi slipper gängkrig på Gotland.

Håkan Ericsson (S), ordförande i socialnämnden

PRG § 32 Rapport hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden har sammanträtt vid två tillfällen sedan den senaste rapporten lämnades till pensionärsrådet.

Utifrån dessa sammanträden önskar jag redogöra för tre områden av större vikt:

1. Tandvården, vilken jag tidigare rapporterat om, har fortsatt stora bekymmer med kompetensförsörjningen och därmed med kapaciteten att möta behoven av tandvård hos befolkningen. Det råder sedan många år en omfattande brist på tandvårdspersonal i de norra regionerna i Sverige. Situationen har i stigande grad spridit sig till övriga gles- och landsbygdsregioner. I våra storstäder och i synnerhet Stockholms syns istället en motsatt situation med en kraftfull överetablering av tandvård och en brist på patienter. Istället förefaller estetiska behandlingar så som fillers och botox har blivit en av de primära inkomstkällorna för dessa kliniker.

Regionerna har enligt lag ansvar för barn och ungdomstandvården samt för tandvård riktad till personer med funktionsnedsättning, personer i behov av tandvård som följd av sjukdom eller läkemedelsbehandling. För den vuxna befolkningen är ansvaret den enskildas. För detta syfte är tandvården också intäktsfinansierad. Det är värt att påminna om att taxan ska täcka utgifterna för tandvården för den vuxna befolkningen, varför en balansgång mellan åtgärder och effekter är av största vikt. Hälso- och sjukvårdsnämnden bereder just nu förslag på åtgärder vilka syftar till att både på kort och lång sikt adressera den nuvarande, djupt otillfredsställande situation som råder inom tandvården på Gotland.

2. Ekonomin för hälso- och sjukvårdsnämnden är fortsatt ansträngd. Stora kostnadsökningar för läkemedel, materiel, utomlänsvård och annat har lett till en kraftfullt negativ ekonomisk prognos trots att kraftfulla åtgärder för att minska behovet av hyrpersonal, nu äntligen börjar få effekt och för hyrpersonal kan konstateras att kostnaderna i perioden minskat med ca 65 miljoner kronor. På helåret görs prognosen att underskottet trots detta kommer uppgå till drygt 100 miljoner kronor.

Region Gotland har gjort stora ansträngningar för att få till stånd ett så kallat ö-tillägg där de strukturella utmaningar vi har i ansvaret att vara sjukvårdshuvudman på en ö med en relativt sett liten befolkning kompenseras av staten. När vi noggrant räknat på de merkostnader vi har uppgår dessa till mellan 300-500 miljoner per år (nuvarande budgetram är ca 2,1 miljarder). Skulle gotlänningarna själva bära denna merkostnad skulle det motsvara 3-5 procentenheter på skattsedeln. Det är en orimlig väg att gå, varför arbetet mot den statliga nivån måste fortsätta och intensifieras. Förhoppningarna om

ökat statligt ansvar för ekonomin blev istället motsatt med minskade anslag på 7 miljarder vilket motsvarar ca 45 miljoner kronor för Region Gotland.

3. Ramverk primärvård och primärvårdsnära verksamhet: Under mandatperioden har frågan om den demografiska förändringen adresserats. Den 55 procentiga ökning av antalet 80+ kommer kräva omfattande förändringar av arbetssätt för att bibehålla ambitionsnivå givet att andelen i arbetsför ökar endast med någon enstaka procent.

Den första åtgärden var att berörda nämnder genomlyste och förändrade in- och utskrivningsprocessen till och från sjukhuset. För att ytterligare stärka samverkan och minska glappen mellan de inblandade aktörerna arbetar nu hälso- och sjukvårdsnämnden och socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden på ett ramverk för primärvård och primärvårdsnära verksamhet.

Ramverket syftar till att förtydliga ansvar och mandat samt att utifrån ett patient- och medborgarperspektiv stärka vård- och omsorgsflödet samt personcentreringen.

Parallellt kan konstateras att arbetet med att ge fler en fast läkarkontakt har gett resultat och att andelen ökat med ca 10% på ett år. Det arbetet behöver fortsätta för att förstärka samordningen runt patienterna och deras anhöriga.

Filip Reinhag (S), hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande

PRG § 33 Rapport regionstyrelsen

Den dominerande frågan under oktober är självklart budget för 2025. Alla partier gjorde en preliminär budget i juni och uppvaktade regeringen och påtalade att Gotland inte klarar kostnaderna för öns sjukvård. På grund av ö-faktorn, måste vi ha så mycket mer sjukvård än andra regioner, som kan samverka med andra. Vår sjukvård blir dyrare än alla andras. Och med bara 61 000 innevånare klarar vi inte det. Det skulle krävas 250 000 innevånare för att klara sjukvården ekonomiskt på Gotland.

Regering prioriterade inte ökade statsbidrag till öns sjukvård och ingen ö-faktor fanns med i regeringens budget för 2025. Då måste Region Gotland göra en budget som kan hålla för 2025.

Dock fortsätter man att intensivt uppvakta regeringen om nödvändigheten av en ö-faktor för att klara Gotlands sjukvård. Samtidigt skruvar man upp kraven och begära att regeringen ska dela upp Gotland i en region och en kommun. Detta för att det kan bli slut på att skolan, äldreomsorgen och andra kommunala verksamheter ska spara, skära ner och hypereffektivisera den kommunala verksamheten för att finansiera den underfinansierade sjukvården.

I den budget som majoriteten med S och M lägger så prioriteras de kommunala delarna. Det sker satsningar på många förebyggande insatser, som på sikt kommer att spara pengar och mänskligt lidande.

Budget för 2025 slutar på ett överskott på 87 miljoner kronor, men det kommer att krävas mycket tuffa effektiviseringar och kostnadsminskningar för att nå dit. Bland annat ett krav på 1 % effektivisering, vilket till mesta delen kommer att ske med effektivare bemanning och minskade personalkostnader. Lokalanvändning och digitalisering.

Risken är stor att gotlänningarna kommer att märka av en försämrad offentlig välfärd de kommande åren. Gotland klarar inte sjukvårdens kostnader längre.

Håkan Ericsson (S), ledamot i regionstyrelsen

PRG § 34 Otto Åkermans stiftelse

Birgitta Nylund informerar att det fanns en ansökan med inriktning mot en ny bygdegårdsturné. Våra medlemmar i pensionärsorganisationerna behöver vara mer delaktiga när det ska anordnas något. Kneippbyn var aktuellt med lokal och mat, då det planerades att bjuda in entreprenör angående bostäder för äldre.

Otto Åkermans stiftelse betalar ut pengar till pensionärsföreningar för att de ska göra något aktivt, som ökar välbefinnandet. Det finns 250 000 kr att söka varje år.

Vad vill vi i pensionärsorganisationerna anordna för något? Ska det vara en eller två träffar? En i Visby och en på norra eller södra Gotland?
Pensionärsrådet vill att det ska anordnas något för gemenskap och ett mål mat. Varje pensionärsorganisation tar denna fråga med sig till sin organisation.
Birgitta Nylund och Britt Ohlsson hjälps åt med att göra en ansökan, för att ansöka om pengar 2025.

PRG § 35 Nya Socialtjänstlagen (SoL)

Sofia Gustavsson, utvecklingsledare, socialförvaltningen, informerar om att från den 1 juli 2025 beräknas en ny socialtjänstlag (SoL) träda i kraft. Den ska ersätta nuvarande lag, med fokus på en hållbar socialtjänst för framtiden. Socialtjänstlagen är en ramlag sedan 1982.

I utredningen Hållbar socialtjänst (SOU 2020:47) finns förslag på hur den nya lagen ska stärka det sociala arbetet inom alla socialtjänstens verksamhetsområden. Det vill säga äldreomsorg, individ- och familjeomsorg och området personer med funktionsnedsättning.

Förslaget innebär en omställning av socialtjänsten, mot hållbarhet i en tid där samhället förändras. Fokus ligger på förebyggande och tidiga insatser, planering, samverkan och resursfördelning.

Lagförslaget innehåller fem nya och förtydligade områden som skapar förutsättningar för en hållbar socialtjänst. De fem områdena är:

- Förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst.
- Kunskapsbaserad socialtjänst.
- Övergripande planering.
- Jämställdhet.
- Insatser till enskilda.

Den nya lagen är en förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ställa om till nya arbetssätt. Del av omställning kommer att ta lång tid att genomföra förflyttningen. Målsättningen är en flexibel, hållbar socialtjänst för framtiden.

Huvudförslagen i nya socialtjänstlagen är:

- Förebyggande.
- Lätt tillgänglig.
- Insatser utan behovsprövning.
- Planera insatser.
- Kunskapsbaserad god kvalitet.
- Barnrättsperspektiv.
- Jämställda, jämlika levnadsvillkor.
- Värdigt liv, känna välbefinnande.

Förändringar i och med ny lagstiftning är:

- Övergripande mål och arbetssätt.
- Handläggning och beslutsfattande.
- Språkliga och redaktionella förändringar.

Hållpunkter nationellt är att en lagrådsremiss kom i juli 2024. Regeringen tar fram en proposition i januari 2025. Riksdagen fattar beslut och lagen träder i kraft 1 juli 2025. Förebyggande arbete sker på samhällsnivå, gruppnivå och individnivå. Utifrån lagrådsremissen innebär förebyggande, utöver det tidiga proaktiva arbetet och tidiga insatser även ett integrerat förebyggande arbete i alla verksamheter. Att arbeta förebyggande i all socialtjänstens verksamhet för att förhindra eller fördröja behov av stöd.

Det finns sedan tidigare en överenskommelse mellan SKR och Sveriges kommuner att arbeta mot en evidensbaserat praktik (EDP) inom socialtjänstens verksamheter. För att stärka upp socialtjänstens verksamheter kommer nu krav på en kunskapsbaserad socialtjänst. Att arbeta kunskapsbaserat innebär en medveten och systematisk användning av flera kunskapskällor för val av insatser:

- Den bästa tillgängliga kunskapen.
- Den enskildes erfarenheter och önskemål.
- Den enskildes situation och kontextuella omständigheter, sam den professionelles expertis.

SKR har släppt ett digitalt skattningsverktyg för nuläget, Skatta läget. Socialstyrelsen har kommit med stödmaterial för läges- och behovsanalyser. Socialstyrelsen kommer att samla in lägesbilder under februari 2025.

Hälsa genom hela livet

- Förebyggande, hälsofrämjande och proaktivt - för att ge stöd tidigt.
- Bidra till jämlik hälsa, trygghet och självständighet.
- Utgår från individuella förutsättningar och behov.
- Samordning och samverkande insatser.

PRG § 36 Mötesdagar 2025

Mötesdagar 2025 i mötesrum Bornholm, Rådhuset Visborg, kl. 13.00-15.30:

- Torsdag 13 mars.
- Måndag 19 maj.
- Onsdag 10 september.
- Torsdag 13 november.

PRG § 37 Övriga frågor

Pensionärsrådet vill bjuda in Meit Fohlin (S) regionstyrelsens ordförande till ett möte 2025.

Pensionärsrådet saknar att det inte finns föreläsningar för äldre. Öystein Berge tar med sig frågan till sina medarbetare, som arbetar i hälsofrämjande enheten.

Gråbo äldreboende har stora renoveringsbehov. Gotlandshem har boendet på listan för fastigheter som de har till försäljning. Det här skapar en stor oro för de boende och även inom pensionärsorganisationerna.

Lilian Stenman tar initiativet till en skrivelse från Gotland Pensionärsråds äldreorganisationer angående utförsäljningen av Gråbos seniorboende, som bifogas till protokollet.

PRG § 38 Mötet avslutas

Ordförande tackar de närvarande för deltagandet och förklarar dagens möte avslutat.

Nästa möte 2025-03-13.

Bilaga § 37**Skrivelse ang utförsäljning av Gråbo Seniorboende**

Gotlandshem vill sälja ut ett antal lägenhetsbestånd. Ett av dem är seniorboendet på Gråbo. Det skapar stor oro både för dem som bor där och även de som har det som en viktig mötesplats. Det är en betydelsefull social mötesplats för många med aktiviteter för äldre. Den är väldigt viktig så att äventyra framtiden för den är väldigt dumt.

Allmännyttan borde även se till samhällsintresset och inte bara affärsmässighet. Friheten att veta att det finns möjlighet att ha en bra bostad är viktig. Särskilt hos äldre.

Att sälja ut seniorboendet på Gråbo är extra oroligt. Det är viktigt att det finns mellanboenden eftersom vi vill att äldre bor kvar hemma så länge som möjligt innan det är dags för särskilt boende för äldre. Vi borde satsa på fler mellanboenden istället. Särskilt med tanke på att vi blir allt fler äldre kommer det bli svårt att utöka antal platser på särskilda boenden för äldre.

Därför vill vi att Region Gotland stoppar Gotlandshems förslag att sälja Gråbo Seniorboende.

Samtliga äldreorganisationer som ingår i Region Gotlands Pensionärsråd.

2024-11-15

Aktiva seniorer

Pensionärernas Riksorganisation (PRO)

Riksförbundet Pensionärers Gemensamhetsgrupper (RPG)

Sveriges Kommunalpensionärers Förbund (SKPF)

Sveriges Pensionärsförbund (SPF)
